ҚОҒАМ – ТҰТАС ЖҮЙЕ РЕТІНДЕ

ЖОСПАР:

1. **Қоғам –тұтас жүйе ретінде**
2. **Қоғамның құрылымы, белгілері**
3. **Қоғамның қызметі және түрлері**

Қоғам дегеніміз не ?

- Қоғам түсінігі өте ауқымды және кең мағыналы.
- Қоғамды кең мағынасында, тар мағынасында және әр түрлі қырынан қарастыруға болады.

Тарихына үңілсек:

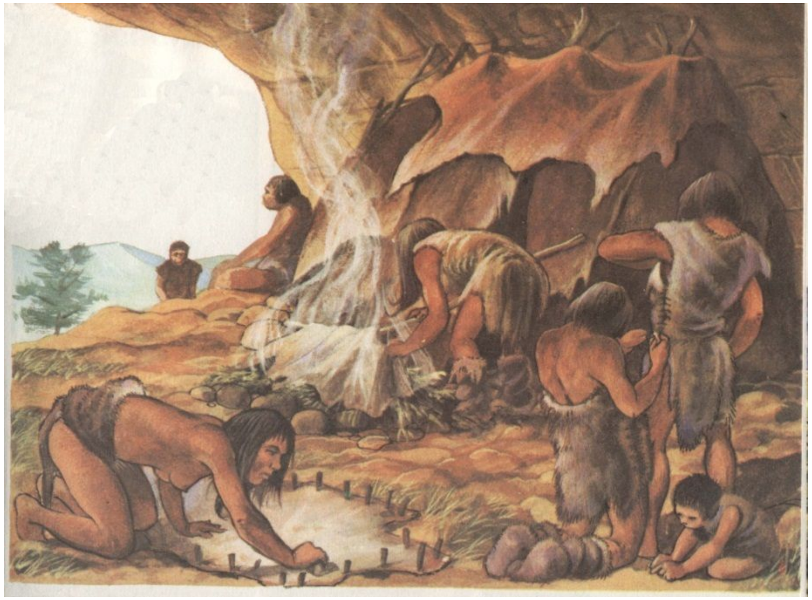

Қоғамдық өмір жер бетінде адамзаттың пайда болуынан бастап, осыдан мөлшермен 2-3 млн. жыл бұрын пайда болған.

Қоғам түсінігі

- **Қоғам** – қауымдастық, жалпы, біріккен, ұжымдық мағыналарымен байланысты

- ***Қоғам*** *– адамдар және олардың өмі*[...] *сүруі мен қызмет ету барысындағы бірлестік формасы*

Ел, қоғам, мемлекет

Бұл 3 түсініктің айырмашылықтары:

<u>Ел</u>– Бұл белгілі бір шекарасы бар территориялық аумақ ***(Мысалы, қазақ елі).***

<u>Қоғам</u> – бұл сол бір елде бірге тұратын адамдар тобы ***(мысалы, қазақстандық қоғам, жастар қоғамы).***

<u>Мемлекет</u> – қоғамды басқаратын билік органдары

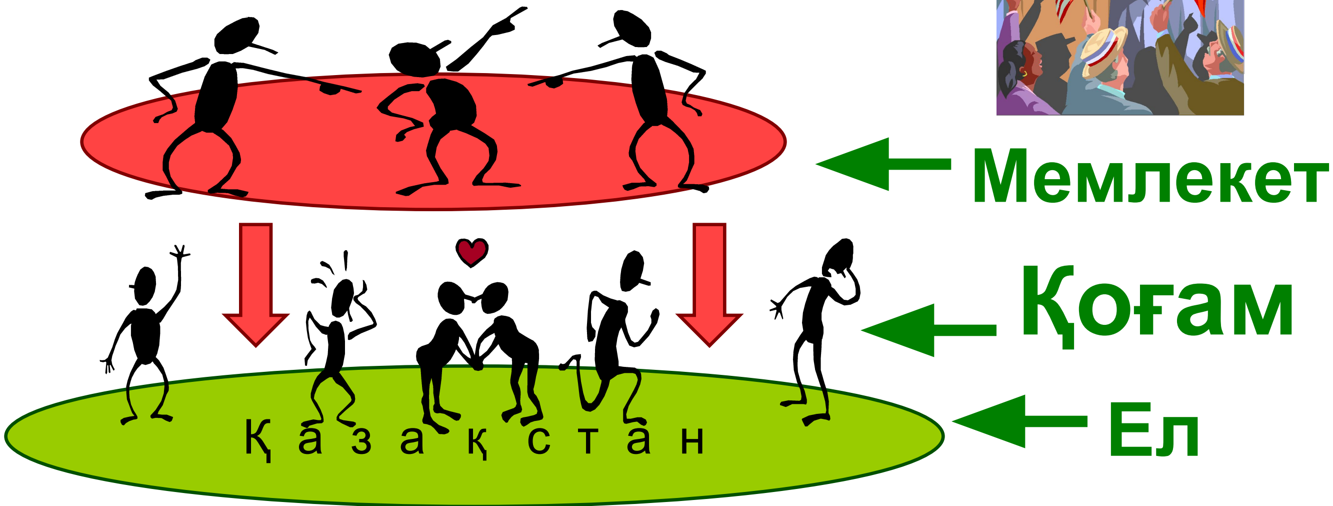

Қоғам түсінігінің бірнеше мағынасы:

- **Адамдардың қызығушылықтары мен қызметі бойынша бірігуі**

Адамдардың шығу тегіне байланысты бірігуі (*ақсүйектер қоғамы, жоғарғы, төменгі қоғам т. б.*)

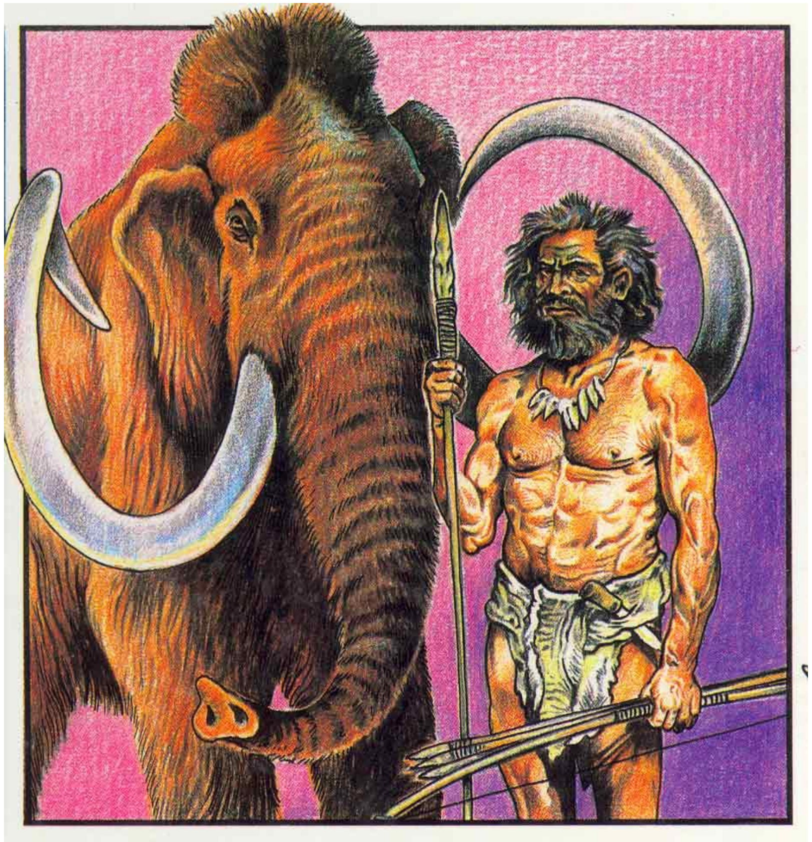

Белгілі бір халық немесе елдің нақты бір тарихи дамуындағы кезеңі (*алғашқы қауымдық, құлиеленушілік қоғам т.б.*)

Адамдардың бірлестік түрлері:

- Мемлекет
- Халық
- Жанұя
- Саяси партиялар
- Еңбек ұжымы
- Топтар

ҚОҒАМ

Қ о ғ а м-

адамдардың өмір сүру үрдісіндегі тарихи қалыптасқан қатынастарының жиынтығы

- **Адамдардың тұрақты, орнықты және мейлінше тығыз өзара ықпалы мен өзара әрекеттерінің негізінде құрылатын бірлестік**

ҚОҒАМ- әртүрлі компоненттерден тұратын **әлеуметтік байланыстар жүйесі.**

Бұл компоненттер қоғамдық өмірдің жеке субъектісі болып табылады және қоғамды қайта өндіру, дамытуға байланысты басқа элементтермен өзара байланыста болады.

ҚОҒАМ-

салыстырмалы, шектеулі территорияларға орналасқан, жеке мәдениетке немесе институттарға ие адамдардың жиынтығы

Платон :

антикалық дәуірде қоғам «мемлекет» түсінігімен байланыстырылды

Аристотель:

өзара тиімді қатынасқа негізделген әлеуметтік байланыстар

XYI ғ. Н.Макиавелли:

мемлекет қоғамның бір жағдайы

XYII ғ. Т. Гоббс

«Қоғамдық келісім» теориясы:

қоғам мүшелерінің келісім бойынша өз бостандықтары үшін мемлекетке қайтарымы

18 ғ. А. Смит қоғамды адамдардың еңбек одағымен

19 ғ. И. Кант –адамзат-тың тарихи дамуымен байланыстырды.

XIX ғ. Г. Гегель:

азаматтық қоғам жеке мүделерге негізделген сфера

О. Конт:

қоғамның эволюциясы тарихи өсудің үрдісі және дифференциясы

Э. Дюркгейм:

қоғам – тұлғадан жоғары рухани шындық, ол <u>ұжымдық пікірге</u> негізделген

- **К.Маркс:**

Қоғам – адамдардың өзара бірге әрекет етуі нәтижесінде қалыптасқан қатынастарының жиынтығы.

<u>М.Вебер:</u>

қоғам адамдардың өзара әрекеті, ол әлеуметтенудің өнімі

Қазіргі анықтама:

- ҚОҒАМ-

ӨЗ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІН ҚАНАҒАТТАНДЫРУ МАҚСАТЫНДА БЕЛГІЛІ БІР ТАРИХИ КЕҢІСТІКТЕГІ, БЕЛГІЛІ БІР ГЕОГРАФИЯЛЫҚ АУМАҚТАҒЫ ӨЗАРА ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСҚА ТҮСУШІ АДАМДАР ЖИЫНТЫҒЫ

- **ТҰРАҚТЫ ЖӘНЕ БІРТҰТАС, ӨЗІН - ӨЗІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТІП, ӨЗІН ӨЗІ БАСҚАРАТЫН, АДАМДАРДЫҢ ӨЗАРА БАЙЛАНЫСЫ МЕН ӨЗАРА ӘРЕКЕТІН БАСҚАРАТЫН АЙРЫҚША ӘЛЕУМЕТТІК НОРМАЛАРЫ МЕН ӘДЕТ - ҒҰРЫПТАРЫН ҚАМТИТЫН МӘДЕНИ ДӘРЕЖЕСІ ЖОҒАРЫ ЖИЫНТЫҚ**

Қоғам салалары:

- Экономикалық
- Әлеуметтік
- Саяси
- Рухани.

Экономи-
калық сала

Өндіріс

Айырбас

БӨЛУ

Тұтыну

Саяси сала

- билік
- президент, өкімет парламент
- Жергілікті басқару органдары, әскер, полиция
- Қоғамдық ұйымдар
- Саяси партиялар

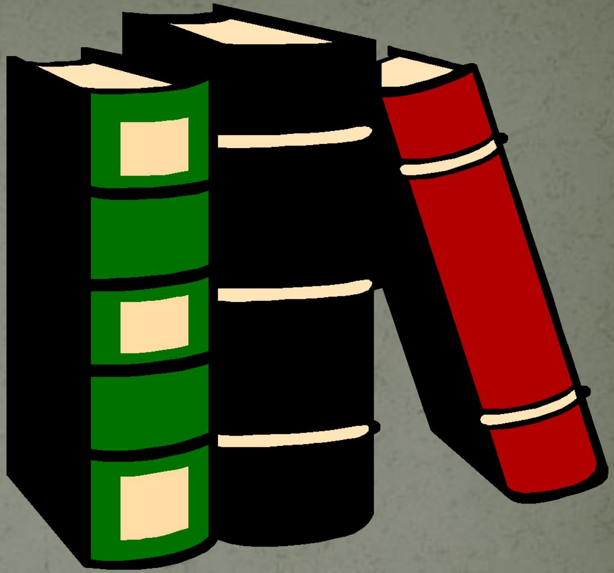

РУХАНИ САЛА

- МӘДЕНИЕТ
- ҒЫЛЫМ
- ДІН
- БІЛІМ

Әлеуметтік сала

Адамдардың жайлы өмірін қамтамасыз етуші ұйымдар мен мекемелер (коммуналдық, байланыс т.б.)

Этникалық, демографиялық, экономикалық, мәдени т.б. белгілеріне байланысты біріккен адамдардың ірі топтары (таптар, жіктер, ұлттар, ерлер)

Адам өмірінің сапасымен, олардың көзқарастарының қалыптасуымен байланысты ұйымдар: денсаулық сақтау, білім т.б.

Қоғамдық өмір салалары	Құрамдас элементтері	Қызметтері
ЭКОНОМИКАЛЫҚ	ЗАУЫТТАР, САУДА ОРЫНДАРЫ, БАНКТЕР, АҚША	ҚАЖЕТТІ ЗАТТАРДЫ ӨНДІРУ
САЯСИ	МЕМЛЕКЕТТІК БИЛІК ОРГАНДАРЫ, САЯСИ ПАРТИЯЛАР, ҚОҒАМДЫҚ ҰЙЫМДАР	ҚОҒАМДАҒЫ, МЕМЛЕКЕТТЕГІ, МЕМЛЕКЕТАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРДЫ РЕТТЕУ
РУХАНИ	МӘДЕНИЕТ, ҒЫЛЫМ, ДІН, БІЛІМ	ЖАҢА ҚҰРЫЛҒЫ ОЙЛАП ТАБУ, ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТ, БІЛІМ, ҒЫЛЫМ, ДІН
ӘЛЕУМЕТТІК	ДҮКЕН, МЕТРО, ТЕЛЕФОН, ПОЧТА	КҮНДЕЛІКТІ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТЫ ҚАМТИДЫ

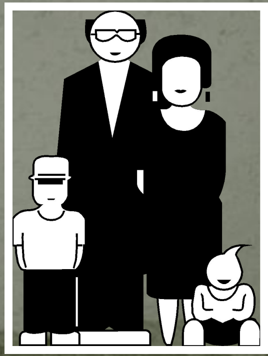

Қоғам салалары бойынша әлеуметтік байланыстар:

1. Өркениеттік
2. Әлеуметтік
3. Ұйымдар аралық
4. Топтық
5. Жеке

- Адамдардың қоғамға бірігуіне басты негіз не?

ғалымдар пікірі

Э.Дюркгейм - Рухани ақиқат.
М.Вебер- Адамдардың өзара әрекеті.
К.Маркс- адамдар қатынасының жиынтығы
Т.Парсонс- адамдар арасындағы қатынастар жүйесі.
Н.Смелзер-географиялық шекара, ортақ заң шығару жүйесі, ұлттық шығу тегінің бір болуы

Қоғамның құрылымдық элементтері:

- *адамдар*
- *әлеуметтік байланыстар*
- *әлеуметтік әрекеттестіктер және қатынастар*
- *әлеуметтік институттар мен ұйымдар*
- *әлеуметтік топ, қауым, мөлшер мен құндылықтар.*

К. Маркс бойынша қоғамда қалыптасатын үрдістер:

- Қоғамдық сана
- Қоғамдық өндіріс
- Өндіргіш күштер
- Өндірістік қатынастар
- Қоғамдық еңбек бөлінісі

КРОПОТКИННІҢ “АНАРХИЯЛЫҚ КОММУНИЗМІ”:

“МЕМЛЕКЕТСІЗ КОММУНИЗМ ” ИДЕЯСЫ.

ТЕҢ АДАМДАРДЫҢ ӨЗІН ӨЗІ БАСҚАРУЫ

Г. СПЕНСЕР:

Қоғамның эволюция теориясы:

1. Интеграция(қарапайымнан күрделіге)
2. Дифференциация(біртүрліден көптүрліге)
3. Тәртіптің өсуі (анықталмағаннан аныққа)

Т. ПАРСОНС:

- **Қоғам: өзін өзі сақтау үшін үнемі “абсолюттік тепе - теңдікке” ұмтылатын жүйе.**
- **Примитивті (бір уақытта бірнеше роль)**

- Т.Парсонс: құрылымдық қызметтік сараптама
- Р.Дарендорф: шиеленіс қоғамға тән күй
- У.Ростоу: экономикалық өсу кезеңдері теориясы

Спенсер бойынша қоғам: *биологиялық ағза ретінде*

- Көлемін өзгертеді, ұлғаяды.
- Өзгереді және күрделенеді.
- Түрлі элементтері өз қызметтерін атқарады.
- Түрлі элементтері өз үйлесімін табады.
- Белгілі бір уақыт элементтері жеке өмір сүре алады.

•Қоғам белгілері:

1. Ол басқа ірі жүйенің бөлшегі емес.
2. Ол бала туу нәтижесінде толығып отырады.
3. Оның өз территориясы бар.
4. Өз атауы мен тарихы бар.
5. Өмір сүру ұзақтығы жеке тұлғаларының орташа өмір сүру жасынан ұзақ.

6. Өз мәдениеті бар.

7. Өзара байланысы тұрақты және біртұтас адамдар жиынтығының болуы.

8. Өзін өзі қамтамасыз етуі, басқаруы, өсіп отыруы.

9. Мінез құлық нормалары мен әдет ғұрыптар жүйесінің болуы.

- **Қоғам мәселесіне қатысты теориялар:**

Дифф еренц иясын айқын дайты н үрдіст ер

Қоғам-дық еңбек бөлінісі

Қажетті-ліктерді Қамта-масыз ету

Қоғам , табиғат туралы білім кеңеюі

Жаңа құнды-лық нормалар п б

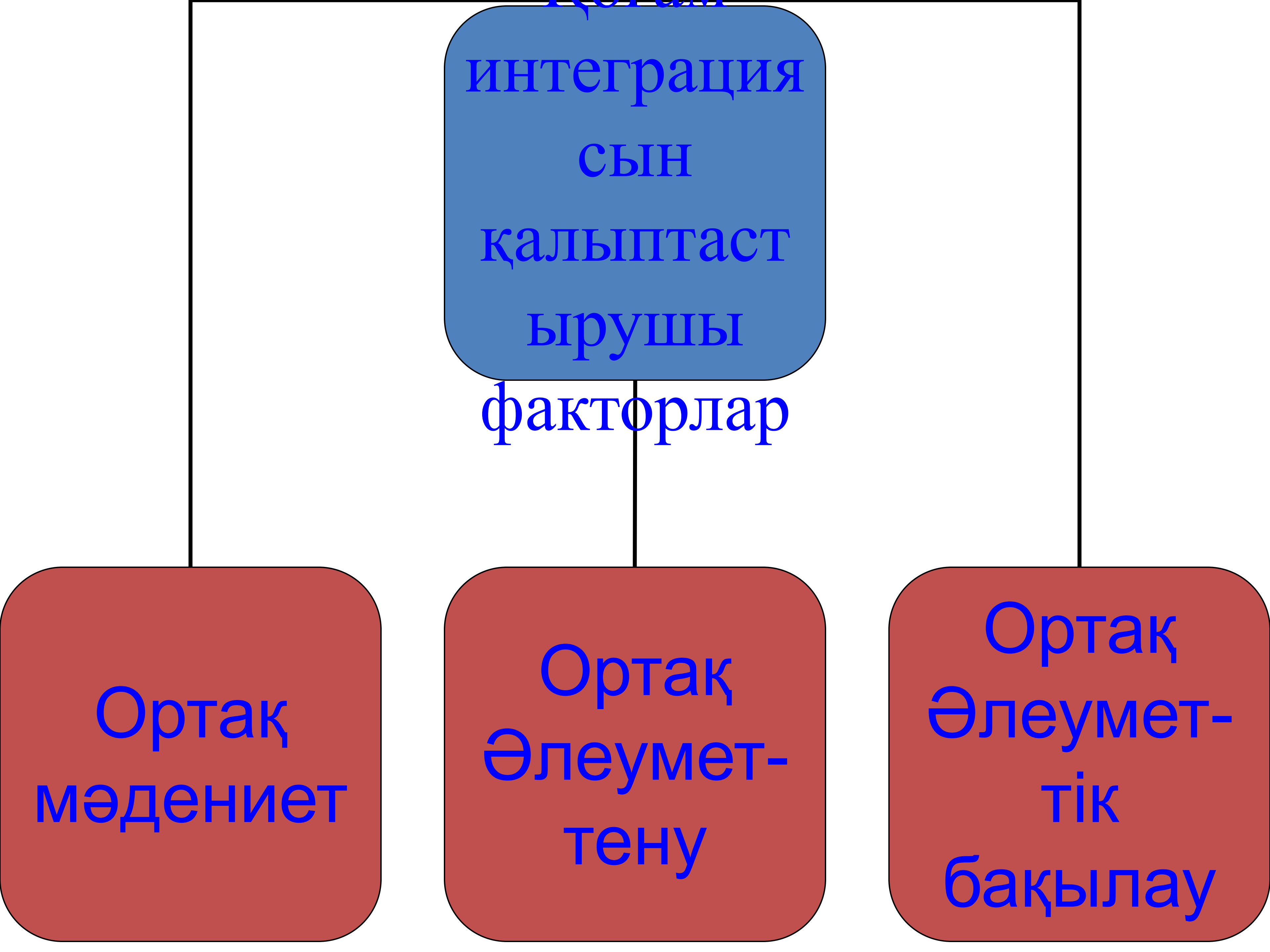
интеграция
сын
қалыптаст
ырушы
факторлар
Ортақ
мәдениет
Ортақ
Әлеумет-
тену
Ортақ
Әлеумет-
тік
бақылау

ДЕТЕРМИНИЗМ:

ӘЛЕУМЕТТІК ҚҰБЫЛЫСТАРДЫҢ ӨЗАРА БАЙЛАНЫСТАРЫН КӨРСЕТЕТІН ӘЛЕУМЕТТАНУ ПРИНЦИПІ.

ОНЫҢ МІНЕЗДЕМЕСІ: СЕБЕП САЛДАРЛЫ БАЙЛАНЫСТАР

ФУНКЦИОНАЛИЗМ:

- Қоғамды біртұтас құрылымдық құбылыс деп дәлелдеу. Әлеуметтік арақатынастағы басты элементтерді бөліп қарастыру.
- Қалыптасу, мұратқа қол жеткізу, біріктіру, сақтау.

- **Қоғам даму кезеңдеріне байланысты:**

формациялық (Маркс): алғашқы-қауымдық, құлиеленушілік, феодалдық, капиталистік.

өркениеттік : (Морган, Энгельс, Теннис, Арон, Белл). Еуропалық немесе исламдық.

- Даму теориясы (позитивизм, марксизм) қоғам дамуы кері айналмайтынын дәлелдейді.
- Тарихи айналым циклдылық идеясын дәлелдейді. (өрлеу, құлдырау)
- Прогресс теориясы (оптимистік)
- Регресс теориясы (пессимистік)

Бірфакторлық теориялар, *прогресс бастауы мен себебін бір күштен іздейді* (биологизм, социал-дарвинизм).

Көпфакторлы теориялар, бір мәселені айрықшалай отырып басқа факторларды қарастырады.

Қоғамдық прогресті қалыптастыратын адамдардың азаматтық **қажеттілігі, мұқтажы** болып есептеледі.

Қоғам дамуына ықпал еткен қажеттіліктерді екі топқа бөлген :

1. Табиғи.

2. Адамның әлеуметтік қажеттілігі.

ҚОҒАМ ҚЫЗМЕТТЕРІ:

1. материалдық игіліктерді өндіру;
2. дүниеге нәресте әкелу және адамды әлеуметтендіру;
3. рухани игіліктерді өндіру және адамдардың белсенділігін зерттеу;
4. еңбек өнімдерін бөлу;
5. мінез-құлық пен қызметті тәртіптеу мен басқару.

Қоғам

түрлері:

АҚПАРАТТЫҚ ҚОҒАМ:

- **Кез-келген қоғам мүшесі кез-келген уақытта кез-келген елден өзіне қажет ақпарат ала алады.**
- **Қоғамда өндіріледі, қызмет етіледі және олар ашық және қолжетімді**

АШЫҚ ҚОҒАМ

ұғымын А.Бергсон енгізді.

- К. Поппер “Ашық қоғам және оның жаулары” еңбегінде:

ашық қоғамда ең жоғары интеллект пен сана деңгейі қажет және ол үздіксіз реформалауға бағытталуы тиіс.

АЗАМАТТЫҚ ҚОҒАМ МӘСЕЛЕЛЕРІ:

1. Мемлекет пен азамат
2. Жеке меншік қатынастар
3. Құқық пен бостандық

ГЕГЕЛЬ бойынша азаматтық қоғам элементтері:

1. Әлеуметтік қажеттіліктер мен оның субъектілері жүйесі.
2. Әділеттілік.
3. Заңдар мен актілер жүйесі.

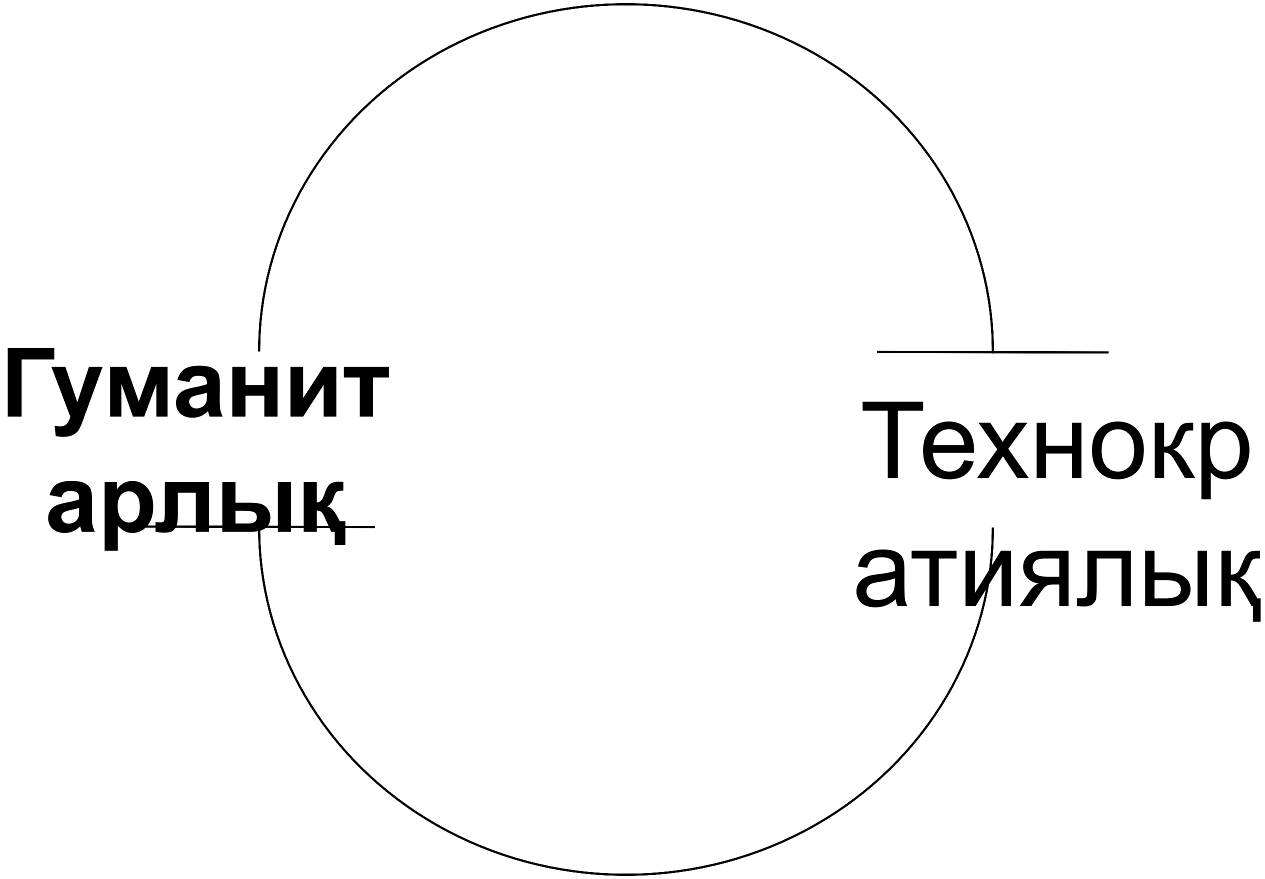
Гуманит арлық
Технокр атиялық

ҚОҒАМ ТҮРЛЕРІ:

- **АҢШЫЛАР МЕН ТЕРІМШІЛЕР**
- **МАЛШЫЛАР МЕН ЕГІНШІЛЕР**
- **ИНДУСТРИАЛДЫҚ ЕМЕС ЖӘНЕ ДӘСТҮРЛІ.**
- **ИНДУСТРИАЛДЫҚ**
- **ПОСТИНДУСТРИАЛДЫҚ .**

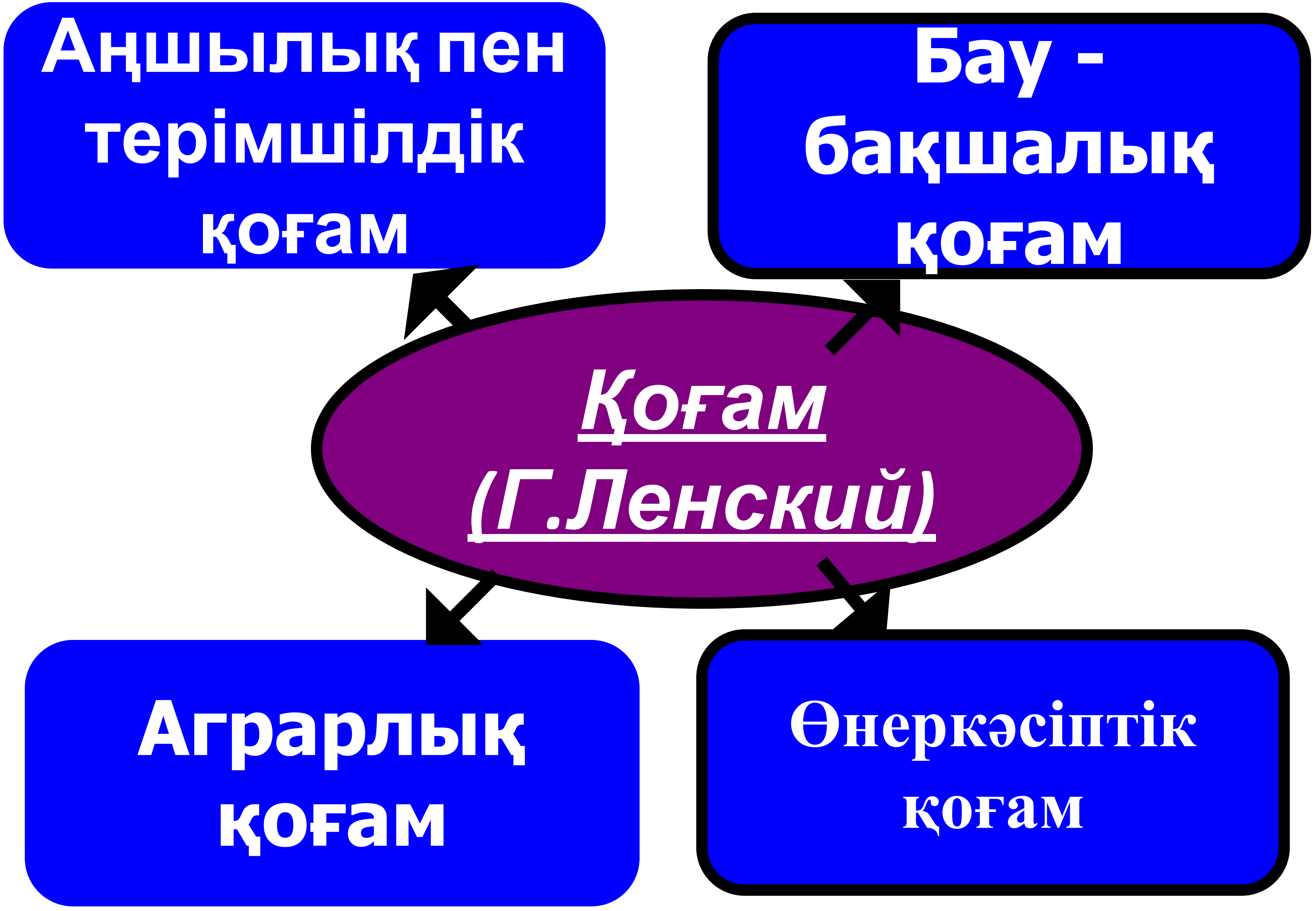
Аңшылық пен терімшілдік қоғам
Бау - бақшалық қоғам
Қоғам
(Г.Ленский)
Аграрлық қоғам
Өнеркәсіптік қоғам

Аграрлық қоғам

Индустриалдық қоғам

Ақпараттық қоғам

АГРАРЛЫҚ ҚОҒАМ – қоғамның даму сатысында ауыл шаруашылығы үстемдік ететін қоғам

ИНДУСТРИАЛДЫҚ ҚОҒАМ – қоғамның даму сатысында өнеркәсіп үстемдік ететін қоғам

АҚПАРАТТЫҚ ҚОҒАМ– қоғамның даму сатысында білім мен ақпарат үстемдік ететін қоғам

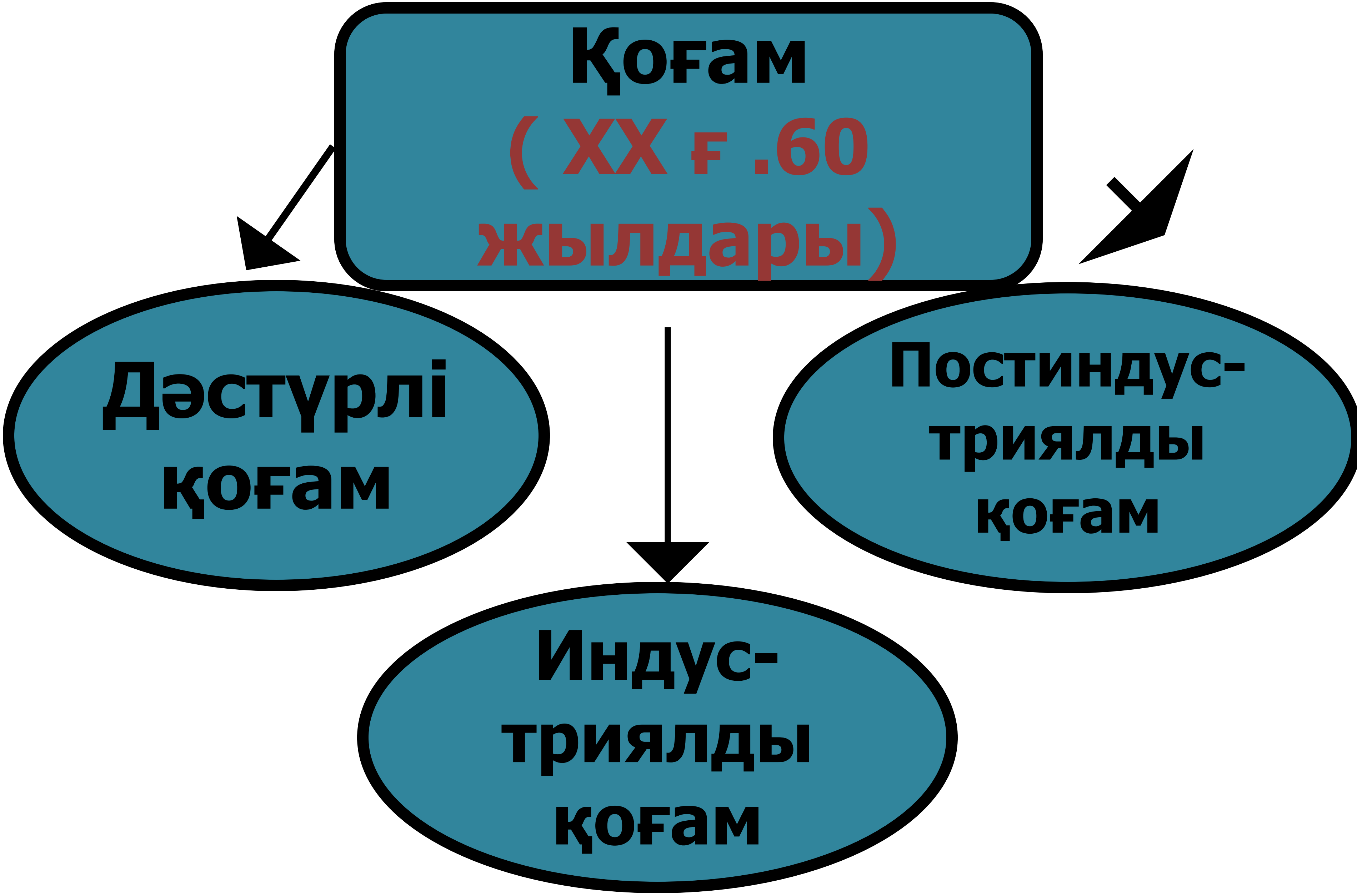

Қоғам
(XX ғ .60 жылдары)
Дәстүрлі қоғам
Индус-трияды қоғам
Постиндус-триялды қоғам

Қоғам
(Мемлекет арақатынасының сипаты мен формасына қарай)

- Тоталитарлық қоғам
- Демократиялық қоғам
- Авторитарлық қоғам

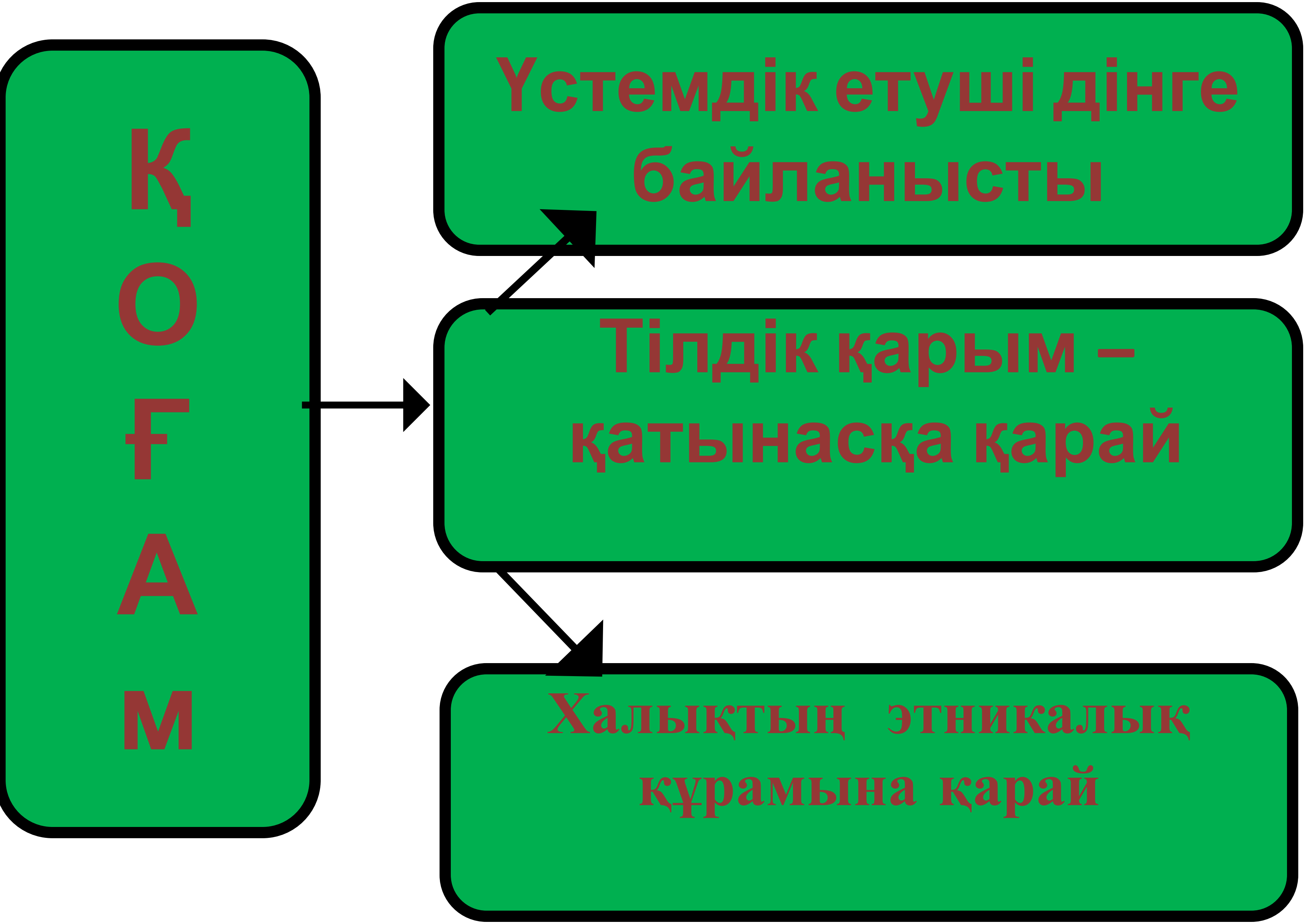
ҚОҒАМ
Үстемдік етуші дінге байланысты
Тілдік қарым – қатынасқа қарай
Халықтың этникалық құрамына қарай

4
ERU

1-ші ӘЛЕМ ЕЛДЕРІ:

АҚШ, Еуропа елдері, Канада, Австралия, Жаңа зеландия, Жапония, Оңтүстік Корея, Тайвань

2-ші ӘЛЕМ ЕЛДЕРІ:

Латын Америкасы елдері, ТМД мен шығыс еуропа елдері (Чехословакия, Польша, Венгрия), Үндістан мен Қытай

3-ші ӘЛЕМ ЕЛДЕРІ:

Орталық Африка, кей Латын Америкасы елдері, Куба, кей Азия елдері, Солтүстік Корея

21 ғ. 1,5 млрд. адам қайыршылықта өмір сүреді.

3 млрд. адам күніне 2 долларға жетпейтін қаржыға өмір сүреді.